

Wprowadzenie

Kształtujące się poziom i jakość życia społeczno-gospodarczego i kulturowego są uzależnione w głównym stopniu od wiedzy i umiejętności kadry zarządzającej, zasobów intelektualnych oraz postaw przedsiębiorczych elit politycznych i całego społeczeństwa. Ma to szczególne znaczenie obecnie, kiedy procesy transformacji gospodarczej, społecznej i kulturowej w Polsce dokonują się w bardzo złożonych uwarunkowaniach, wynikających z nasilania się procesów globalizacji i integracji europejskiej oraz coraz większych różnicowań w skali świata, Europy, krajów, regionów i układów lokalnych.

Podstawowym warunkiem wykorzystania tych złożonych procesów dla wzrostu społeczno-gospodarczego i kulturowego Polski jest umiejętne wypracowanie nowych koncepcji strategicznego rozwoju w skali europejskiej, krajowej, regionalnej i lokalnej, przygotowanie propozycji instrumentów sterujących procesami przemian i podejmowanie związanych z nimi decyzji zarówno na różnych szczeblach władzy publicznej, jak i w zarządzaniu przedsiębiorstwami produkcyjnymi i usługowymi oraz instytucjami finansowymi, ochrony zdrowia, edukacyjnymi i administracyjnymi.

W tych działaniach należy nawiązać do współczesnych tendencji rozwoju cywilizacyjnego, które przejawiają się przechodzeniem od industrialnej i postindustrialnej fazy rozwoju do fazy społeczeństwa informacyjnego. Podczas gdy faza rozwoju industrialnego opierała się na rozwoju przemysłu, a faza postindustrialna – na rozwoju usług, to podstawową bazą ekonomiczną społeczeństwa informacyjnego są zasoby intelektualne, wynikające z zasobów wiedzy, której dostarcza nauka.

Do racjonalnego sterowania procesami przemian układu krajowego, układów regionalnych i lokalnych jest konieczna powszechna znajomość podstawowych reguł, którymi rządzą się procesy wzrostu. Procesy te dokonują się poprzez rozwój różnego typu konkurencyjnych przedsiębiorstw produkcyjnych, usługowych oraz instytucji, które w zasadniczym stopniu warunkują rozwój gospodarczy, a następnie rozwój społeczny.

Należy zatem przygotować odpowiednie kadry i całe społeczeństwo do funkcjonowania w coraz bardziej złożonych systemach społecznych, gospodarczych i kulturowych. Konieczne jest kształtowanie postaw przedsiębiorczych nie tylko wśród kadr zarządzających gospodarką, ale w całym społeczeństwie. Kształcenie tego typu postaw należy więc uznać za podstawowy warunek powodzenia rozwoju społeczno-gospodarczego i kulturowego całej Polski, regionów i układów lokalnych, który dokonuje się wraz z nasilającymi się procesami globalizacji i integracji europejskiej oraz wkraczaniem w fazę społeczeństwa informacyjnego.

Kształtowanie postaw przedsiębiorczych musi odbywać się na wszystkich etapach rozwoju człowieka, od wczesnoedukacyjnych, przez szkołę średnią, po wyższą uczelnię, niezależnie od kierunków kształcenia, oraz w czasie aktywnej pracy zawodowej. Szczególne znaczenie ma rozumienie procesów przemian cywilizacyjnych i wykorzystanie ich do podnoszenia pozycji konkurencyjnej nie tylko każdego człowieka, rodziny i przedsiębiorstwa, ale także instytucji kulturalnej, klasy, szkoły, gminy, województwa itp.

Przyjęcie wyłącznie reguł ekonomicznych w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego uruchamia procesy polaryzacyjne, różnicujące pod względem potencjału ekonomicznego jednostki ludzkie, gospodarcze czy poszczególne obszary, którym towarzyszy nasilanie się nierówności społecznych. Natomiast w przypadku przyjęcia reguł gospodarowania wyrównujących

dysproporcje rozwojowe, może w konsekwencji prowadzić do zmniejszania tempa rozwoju i do stagnacji, a później recesji gospodarczej, co także przyczyni się do narastania napięć społecznych. Dlatego szczególnie ważną kwestią jest przyjęcie przez społeczeństwo zasad etycznych kształtujących odpowiednie relacje w życiu społeczno-gospodarczym.

W nurcie tych problemów znajduje się temat niniejszej pracy. Staramy się wstępnie zaprezentować rolę przedsiębiorczości w podnoszeniu konkurencyjności społeczeństwa i gospodarki. Zdając sobie sprawę z nieprawidłowości wynikających z przyjmowania w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego wyłącznie reguł ekonomicznych, zwłaszcza liberalnych, zamierzamy tę problematykę zarysować także na tle zasad etycznych, wynikających głównie z nauki społecznej Kościoła, w której należy na nowo odkrywać i wdrażać w życie uniwersalne zasady pozwalające na właściwe funkcjonowanie relacji przedsiębiorca – pracobiorca – rynek.

Prace zawarte w tym tomie zostały zestawione w czterech częściach poświęconych:

1. zagadnieniom przedsiębiorczości w kontekście podnoszenia konkurencyjności społeczeństwa i gospodarki, zwłaszcza jej podstawowych elementów – przedsiębiorstw;
2. roli etyki w przedsiębiorczości;
3. przedsiębiorczości jako przedmiotowi szkolnemu oraz kształtowaniu postaw przedsiębiorczych w edukacji szkolnej;
4. prezentacji propozycji zajęć edukacyjnych z zakresu przedsiębiorczości.

Będziemy wdzięczni za wszelkie uwagi i propozycje, które posłużą doskonaleniu tej serii.

Zbigniew Ziolo, Tomasz Rachwał